

רד _____ רבנו אברהם בן הרמב"ם

ומאמרו ארבע מאות שקל כסף - [טעמו שקל הכסף] שנזכר שיעורו בתורה (שמות ל:יג) עשרים גרה השקל, משקל חמשה דרהמים מצריים כמו שנפרש זה במקומוי.

וטעם מאמרו עובר לסוחר - מטבע חריף באותו הזמן שלא יסרב הסוחר מלקבלו.

(כג:יט) ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו אל מערת שרה המכפלה על פני ממרא הוא חברון בארץ כנען:

ואחרי כן קבר - בניגוד למה שאמר עפרון שיקבור קודם שישקול, אלא שקל ונתקיים לו הקנין ואחר כך קבריה.

(כד:א) ואברהם זקן בא בימים וידוד ברח את אברהם בבל:

ואברהם זקן - אע"פ שזה מבואר מחשבון שנות חייו, [חזר עליו] כדי להודיע את ההכרח שהביאו לאברהם ע"ה לצוות לאליעזר על נישואי יצחקי. ולא נתעורר להשיאו אלא אחר מיתת שרה כאשר לא היה שם אחריה מי שיסדר את מצב יצחק ע"ה. ודרכם היתה להשהות

כד. הכוונה לביאורו בפר' פקודי (שמות לח:כו) וע"ש באורך.

כה. יתכן שר"ל שגם זה מורה על נדיבותו של אאע"ה, וראה דברי רבנו לעיל פר' וירא (כא:ח) שהתורה הזכירה את מנהגי הנדיבות של אברהם למען נלך בעקבותיו, ומה שצויין שם בהערה. ואי נמי כוונת רבנו להדגיש רצונו של אאע"ה לקבור דוקא בשדה אחוזה שהיא שלו לגמרי, והשוה מש"כ לעיל (פסוק ד).

כו. למרות שבמקרא לא נזכר שמו של העבד, ואף אליעזר נזכר רק פעם אחת במקרא כשבעים שנה לפני כן (בראשית טו:ב), קבלת חז"ל (יומא כח:, וחולין צה: ועוד) היא שהעבד הוא אליעזר, וכן פירשו הראשונים ונזכר אף בדברי הרמב"ם בהל' עבודה זרה (יא:ד), וכן נוקט רבנו.

כז. ר"ל שלא ידע אברהם עתו ורצה להשיא את יצחק בעודנו חי, ולכן נודרז אז לגמור הענין בשילוח אליעזר. כע"ז פירש הרד"ק 'בימים שהם השלמת ימי אדם בעולם ורצה להשיא אשה לבנו יצחק בחייו', ועי' להרמב"ן שפירש באופן שונה קצת.

את הנשואין מפני עסקם תחלה בהשגת השלימות הרוחנית אשר חשובה יותר. וכבר העירותי על זה בספר המספיקי.

ומאמרו ויוי ברך את אברהם בכל - הקדמה שהוא ע"ה לא נשאר אצלו בלתי הסידור של נישואי יצחק שום ענין רוחני או גשמיכי להרהר בו ולצפות אליו, לפי שהאל יתעלה כבר בירך אותו בכל דבר רוחני וגשמי.

כח. האריך בזה שם בפרק על המאבק (הוצאת פלדהיים עמ' 426), וע"ש שביאר שהיו השלמים במאבקם עם יצרם דוחים נישואיהם ככל האפשר על מנת שחיי האישות לא ימנעו מהם השגת השלמות, והביא לדוגמא איחורו של יעקב עד היותו בן שמונים שנה, וכן הביא הוכחה מטענתו המפורסמת של בן עזאי 'חשקה נפשי בתורה'. [וגם הזכיר לדוגמא את אליהו הנביא שלפי השערתו שם לא נישא מעולם. יצויין שכנראה דברי רבנו בזה שימשו מקור לנכד נכדו, ר' דוד הנגיד השני, שכתב ב'מורה הפרישות' שלו (מהד' פנטון עמ' נו) אודות חוש המישוש ותאוות הבעילה: 'והיותר טוב וישר הוא שידחה אותו על ידי צומות אם אפשר, בדומה לאדון האלהיים וראש המתבודדים אליהו הנביא זכור לטוב, וכדרך בן עזאי']. והשוה נמי דברי הבן שכתב בהשראת דברי האב ב'מדרש רבי דוד הנגיד' לפר' תולדות (עמ' קא), שאברהם המתין עד שהיה יצחק בן ארבעים שנה כדי ששיג השלמות לפני שיתחתן, ובכגון זה האריך גם ר' עובדיה בנו השני של רבנו ב'מאמר הבריכה' שלו (עמ' 14 מכתה"י, ותרגומו לאנגלית במהד' פנטון עמ' 94) ע"ש. והשוה עוד פירוש רבנו להלן (פסוק סב) ולהלן פר' תולדות (כו:ח). [והעירני הג"ר שלום שפיץ נר"ו לדברי האברבנאל בריש פר' תולדות שכתב בסגנון דומה: 'יצחק לא לקח אשה עד היותו בן ארבעים שנה. והיה זה לפי שכיוון ראשונה להשלים את עצמו בשלמות האנושי קודם שיוליד בדומה לו. כי הנה עם היות שאמרו רבותינו זכרונם לברכה 'בן שמונה עשרה לחופה', לא אמרו זה אלא להודיע כי בהיותו בן שמונה עשרה שנה כבר הוא בעל כוח ראוי להוליד בנים, אבל לא אמרו שאז יקח אדם אשה'].

נראה ששיטת רבנו זאת נעוצה בשיטת הרמב"ם, שלאורה הלך גם רבנו עצמו בכ"מ, הרואה ענין המשגל כחרפה ו'רוע הכרחי' (ראה מה שצויין בזה להלן פר' ויצא ל:כג), ולכן סבר שיש ענין באיחור הנישואין עד ששיג שלמות מסויימת. [חשוב לציין שבספר המספיק שם כולל את הפרישות מחיי אישות יחד עם שאר הפרישויות מהנאות העולם הזה, כגון פרישות ממאכל ומשתה ושינה, ואמנם לשון רבנו להלן פרשת ויצא מורה שיש חרפה מיוחדת במשגל].

כט. הרי לדברי רבנו הברכה 'בכל' כוללת גם כל מעלה רוחנית לבד מדברים גשמיים שמנה הראב"ע: 'באורך ימים ועושר וכבוד ובנים מכל חמדת האדם'.

ל. כע"ז ביאר הרד"ק 'לא חסר דבר, ולא היה לו דבר צורך בעולם הזה אלא להשיא אשה לבנו יצחק הראוי לו', ובסגנון דומה פירש הרמב"ן ע"ש.